

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 319/07-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 29. apríla 2008 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka a zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Milana Ľalíka o sťažnosti V. P., A. P. a B. T., všetci bytom K., zastúpených advokátkou JUDr. M. K., K., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 805/94 (po spojení v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 289/94), za účasti Okresného súdu Košice I, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo V. P., A. P. a B. T. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 805/94 (po spojení v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 289/94) p o r u š e n é b o l o .

2. V. P., A. P. a B. T. priznáva finančné zadost'učinenie každému v sume 80 000 Sk (slovom osemdesiat' tisíc slovenských korún), ktoré je im Okresný súd Košice I p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Košice I j e p o v i n n ý uhradiť V. P., A. P. a B. T. trovy právneho zastúpenia v sume 15 324 Sk (slovom pätnásť tisíc tristo dvadsať štyri slovenských korún) na účet ich právnej zástupkyne JUDr. M. K., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 319/07-8 z 13. decembra 2007 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie s'ťažnosť V. P. (ďalej len „s'ťažovateľka v 1. rade“), A. P. (ďalej len „s'ťažovateľka v 2. rade“) a B. T. (ďalej len „s'ťažovateľ v 3. rade“ alebo všetci spolu ďalej aj „s'ťažovatelia“), zastúpených advokátkou JUDr. M. K., doručení ústavnému súdu 28. septembra 2007, v ktorej namietali porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní o odstránenie neoprávnenej stavby vedenom pod sp. zn. 15 C 805/94 (po spojení v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 289/94).

S'ťažovatelia v s'ťažnosti uviedli, že žalobou zo 4. októbra 1994 sa v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 15 C 805/94 domáhali „*odstránenia neoprávnenej stavby - tenisových kurtov, ktoré boli zriadené na pozemkoch, kde sú podielovými spoluvlastníkmi*“.

Okresný súd v predmetnej veci od roku 1994 nerozhodol, a to aj napriek „*vykonanému siahodlhému dokazovaniu*“. Sťažovateľka v 1. rade ako zákonná zástupkyňa svojich vtedy maloletých detí (sťažovateľov v 2. a 3. rade) „*sa zaujímal, prečo sa vo veci nekoná avšak neurobila to písomnou formou*“. Zároveň sa s jej súhlasom konania a rozhodnutia v tejto veci domáhali aj „*jej švagriné J. T. - žalobkyňa v 7. rade aj A. K. žalobkyňa v 4. rade*“ (ďalej aj „*sťažovateľky*“). Zo strany okresného súdu dostali sťažovateľky na svoje osobné urgencie odpoveď, že predmetná vec je zložitá a okresný súd je veľmi zaťažený. Sťažovateľky „*tlmočili*“ svoju požiadavku na urgovanie konania a rozhodnutie vo veci aj právnenému zástupcovi, avšak „*nemajú k dispozícii prípadné písomné podanie a reakciu konajúceho súdu*“.

Okresný súd začal podľa sťažovateľiek konať až po pridelení veci „*sudkyňi JUDr. B.*“, ktorá v tejto veci nariadila znalecké dokazovanie. K znaleckému posudku č. 43/2006 vypracovanému znalkyňou Ing. Ľ. L. následne zaujal stanovisko právny zástupca sťažovateľiek podaním doručeným 27. marca 2007 a od tohto dátumu okresný súd v tejto veci opäť nekoná.

Sťažovatelia poukázali na skutočnosť, že priet'ahmi v konaní „*sú poškodení nemožnosťou užívať nehnuteľnosti, kde sú spoluvlastníkmi, a inflácia znehodnocuje prípadné priznanie peňažného ekvivalentu za zriadené vecné bremeno. Rovnako poukazujú, že sťažovatelia 2. a 3 sú už medzičasom dospelí*“.

V konaní došlo podľa sťažovateľov k porušeniu ich základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to „*zrejmyimi priet'ahmi v konaní, keď súd vo veci nekoná a nerozhodol za 13 rokov od podania žaloby. Takáto nečinnosť konajúceho súdu spôsobuje právnu neistotu sťažovateľov tým, že konajúci súd vo veci nekoná a do dnes nie je vo veci rozhodnuté napriek tomu, že konanie bolo začaté v októbri 1994. Sťažovatelia majú za to, že nemajú podiel na priet'ahoch, pretože ak jej boli povinnosti ukladané v priebehu konania si plnili riadne v stanovenej lehote a prostredníctvom svojho právneho zástupcu*“.

Na základe uvedeného sťažovateľa ústavnému súdu navrhli, aby vydal nález, v ktorom vysloví:

„Ústavný súd vyslovuje, že nekonaním Okresného súdu v Košice I. v občianskoprávnej veci sťažovateľov V. P..., bytom K., A. P..., bytom K. a B. T..., bytom K. vedenej pred OS Košice I. pod sp. zn. 15C 805/94 kde sú účastníkmi konania, došlo k porušeniu ich ústavného práva na prerokovanie veci bez prietahov, zaručeného im ustanovením článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručené čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Ústavný súd ukladá Okresnému súdu Košice I., aby vo veci riadne konal.“

Sťažovatelia zároveň požadovali priznať finančné zadosťučinenie v sume 100 000 Sk pre každého z nich a náhradu trov konania.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr 2364/05 z 18. januára 2008, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„mal. B. T., A. T., V. P... podali na tunajšom súde dňa 5. 10. 1994 žalobu proti žalovanému T. V. K., o odstránenie neoprávnenej stavby postavenej na ich pozemku...

Po zaplatení súdneho poplatku za návrh dňa 26. 4. 1995, súd zabezpečil prípravu pojednávania...

Uznesením č. k. 15C 805/94-11 zo dňa 27. 7. 2000 súd pripustil do konania na strane žalovaného M. K.

Prvé pojednávanie vo veci sa uskutočnilo 11. 10. 2000, ďalšie 7. 12. 2000, 23. 9. 2003, 20. 4. 2004.

Uznesením č. k. 15C 805/94-87 zo dňa 17. 6. 2004, súd pripustil do konania na strane žalovaného T. - Š. v. K. s. r. o. K.

Od 11. 11. 2004 sa táto vec na základe uznesenia 15C 289/94-150 prejednáva v rámci spoločného konania pod sp. zn. 15C 289/94.

Uznesením č. k. 15C 289/94-150 zo dňa 11. 11. 2004 bolo vo veci nariadené znalecké dokazovanie...

Znalec spis 15C 289/94 prevzal na vypracovanie posudku 11. 4. 2005.

Vzhľadom na náročnosť znaleckej úlohy 4. 7. 2005 znalec požiadal o predĺženie lehoty na vypracovanie posudku do 30. 9. 2005.

Dňa 27. 9. 2005 znalec požiadal o predĺženie lehoty o ďalších 60 dní.

Súd predĺžil znalcovi lehotu na vypracovanie posudku do 30. 11. 2005.

Znalec posudok doručil súdu až 2. 1. 2006.

11. 1. 2006 bol znalecký posudok a uznesenie o priznaní znalcovi doručené všetkým účastníkom.

Uznesením č. k. 15C 289/94-261 zo dňa 25. 5. 2006 súd nariadil znalecké dokazovanie znalkyňou... na ocenenie vecného bremena...

K predloženému znaleckému posudku žalovaní predložili písomné stanovisko, v ktorom namietajú množstvo nedostatkov v znaleckom posudku.

Ďalšie pojednávanie vo veci sa uskutočnilo 2. 3. 2007, ktoré bolo odročené za účelom doplnenia dokazovania na 3. 4. 2007. Toto pojednávanie sa však neuskutočnilo vzhľadom na neprítomnosť predvolanej znalkyne...

Ďalšie pojednávanie vo veci sa uskutočnilo 3. 5. 2007, ktoré bolo odročené na 3. 7. 2007 za účelom doplnenia dokazovania.

Toto času je vytýčený termín pojednávania na 25. 1. 2008.

Je pravdou, že od roku 1994 nebolo ešte vo veci meritórne rozhodnuté. Po právnej stránke vec nie je náročná. Je však náročná po stránke skutkovej.

V konaní vystupuje na strane žalobcov viacej subjektov, z ktorých v priebehu konania niekoľkí zomreli, a preto bolo potrebné čakať na výsledky dedičských konaní. Na objektívne zistenie skutkového stavu bolo potrebné nariadiť znalecké dokazovanie. Tieto skutočnosti a tiež zmeny v osobe zákonnej sudkyne značne prispeli k predĺženiu konania.“

Ústavný súd zo súvisiaceho súdneho spisu zistil v zásade rovnaké skutočnosti, ako vo svojom vyjadrení uviedol okresný súd. Zároveň zistil, že vo veci sa uskutočnili ďalšie pojednávania 25. januára 2007 a tiež 29. februára 2008, ktoré bolo odročené na neurčito.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Sťažnosť v tejto veci pôvodne prijal 13. decembra 2007 na ďalšie konanie IV. senát ústavného súdu. V zmysle rozvrhu práce ústavného súdu na rok 2008 účinného od 1. marca 2008 sa sudkyňa spravodajkyňa v tejto veci stala členkou I. senátu ústavného súdu. Z uvedeného dôvodu vec prerokoval a vo veci samej rozhodol I. senát ústavného súdu v zložení, ktoré je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

Sťažovatelia zároveň namietali aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným

spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Predmetom konania okresného súdu je nárok sťažovateľov na odstránenie neoprávnenej stavby, resp. alternatívne zriadenie vecného bremena. Vzhľadom na nutnosť nariadenia znaleckého dokazovania, ako aj so zreteľom na vstupovanie ďalších účastníkov do konania v súvislosti s právnym nástupníctvom po zomrelých žalobcoch možno napadnuté konanie považovať po vecnej stránke za zložitejšie. Samotnú vecnú zložitosť

(na ktorú poukázal vo svojom vyjadrení k sťažnosti zo 18. januára 2008 aj predseda okresného súdu) však nemožno dávať do súvislosti s dlhotrvajúcou nečinnosťou okresného súdu. Po právnej stránke ide o vec, ktorá patrí k štandardnej agende všeobecných súdov.

2. Ústavný súd posudzoval priebeh napadnutého konania aj z hľadiska správania sťažovateľov ako účastníkov súdneho konania a nezistil takú závažnú skutočnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ťarchu sťažovateľov pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom.

3. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v posudzovanom konaní, ústavný súd prihliadal na § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Z dosiaľ vykonaných úkonov súdu vyplýva, že okresný súd bol v spore sťažovateľov v podstate nečinný. Jeho nečinnosť charakterizuje konanie vedené pod sp. zn. 15 C 289/94 (pred spojením vecí vedené pod sp. zn. 15 C 805/94) ako celok, a preto ústavný súd nepovažuje za potrebné hodnotiť sporadické úkony okresného súdu (nariadenie pojednávania po 6 rokoch, nariadenie znaleckého dokazovania po viac ako 10 rokoch, atď.).

Argumentáciu okresného súdu spočívajúcu v poukázaní na nutnosť zisťovania výsledkov dedičských konaní z dôvodu úmrtí niekoľkých žalobcov, potrebu nariadenia znaleckého dokazovania a na zmenu zákonnej sudkyne, ktoré mali prispieť k doterajšej dĺžke konania, ústavný súd neakceptoval. Okresným súdom uvedené skutočnosti jednotlivo ani vo vzájomnej spojitosti nemôžu odôvodňovať celkovú neprimeranú dĺžku posudzovaného súdneho konania, ktoré doteraz trvá viac ako 13 rokov.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 289/94 (pred spojením vecí vedené pod sp. zn. 15 C 805/94) došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Aj napriek zisteniu ústavného súdu, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, neprikázal mu, aby vo veci sp. zn. 15 C 289/04 konal bez zbytočných prietáhov, vzhľadom na to, že táto povinnosť mu už bola uložená nálezom ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 44/07 z 21. júna 2007 (m. m. IV. ÚS 187/05).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovatelia žiadali aj o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 100 000 Sk pre každého z nich z dôvodov uvedených v ich sťažnosti poukazujúc najmä na dlhotrvajúcu právnu neistotu.

Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadost'učinenia.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 289/94, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, ako aj skutočnosť, že namietané konanie nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 80 000 Sk každému sťažovateľovi za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. M. K. Ústavný súd úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a spísanie sťažnosti a jej podanie) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) v spojení s § 13 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to v sume 2 376 Sk (2 970 Sk za jeden úkon právnej služby po znížení o 20 %) x dva úkony a 2 x 178 Sk režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Úhrada bola priznaná v sume 5 108 Sk za zastupovanie jedného sťažovateľa a za zastupovanie troch sťažovateľov v celkovej sume 15 324 Sk.

Podanie právneho zástupcu doručené ústavnému súdu 29. januára 2008 nevyhodnotil ústavný súd vzhľadom na jeho obsah (absencia ústavnoprávneho aspektu) ako podanie vo veci samej, a preto odmenu zaň nepriznal.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný vyplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. apríla 2008